

เศรษฐกิจชายแดนเชียงรายกับอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง: มองผ่าน ประวัติศาสตร์หอการค้าจังหวัดเชียงราย¹

ปฐมพงศ์ มโนหาญ²

วันที่รับบทความ: 28 สิงหาคม 2567

วันที่แก้ไขครั้งสุดท้าย: 22 พฤศจิกายน 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 28 พฤศจิกายน 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยชิ้นนี้ต้องการเสนอให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนอย่างเชียงรายภายใต้ความเปลี่ยนแปลงของหอการค้าจังหวัดเชียงรายที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนนโยบายการค้าการลงทุนชายแดนภายใต้บริบทความเปลี่ยนแปลงในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งการศึกษาในประเด็นนี้หยุดลงตั้งแต่ทศวรรษ 2530 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของหอการค้าจังหวัดเชียงรายภายใต้บริบทความเปลี่ยนแปลงของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง เป็นงานวิจัยที่ใช้วิธีพินิจทางประวัติศาสตร์ซึ่งศึกษาเอกสารชั้นต้นของหอการค้าเป็นหลัก ผลการวิจัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ยุค คือยุคแรก หอการค้าจังหวัดเชียงรายหลังยุคสงครามเย็นถึงปี พ.ศ. 2540 ยุคที่สอง หอการค้าจังหวัดเชียงรายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2540-2550 ยุคที่สาม หอการค้าจังหวัดเชียงราย และการขับเคลื่อนการพัฒนาแบบ “ซีเป้า” (พ.ศ. 2551-2561) ซึ่งทั้ง 3 ยุคเป็นการอธิบายให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายตั้งแต่ทศวรรษ 2530 ที่เริ่มเปลี่ยนจากจังหวัดที่เน้นเกษตรกรรมไปสู่การมีภาคการพาณิชย์และบริการการท่องเที่ยวเข้ามาเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผู้คนในหอการค้าจังหวัดเชียงรายคืออาชีพของประธานหอการค้า การกลายเป็นเมืองชายแดนหลังยุคสงครามเย็นตั้งแต่ทศวรรษ 2530 ทำให้ทิศทางการ “ซีเป้า” การพัฒนามุ่งเน้นไปที่การพัฒนาพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะการเชื่อมโยงเศรษฐกิจเชียงรายทั้งทางด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ ในกรอบระเบียบเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ ภายใต้ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Sub-region: GMS) อย่างไรก็ตาม บทบาทของหอการค้าเริ่มลดลงหลังปี พ.ศ. 2557 หลังจากการเกิดรัฐประหารทำให้แนวทางการซีเป้าไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน พบว่าเอกสารเผยแพร่ของหอการค้าจังหวัดเชียงรายได้ลดระดับการวิเคราะห์สถานการณ์ทางเศรษฐกิจลงอย่างเห็นได้ชัด เหลือเพียงแค่การนำเสนอข้อมูลทางสถิติเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายเท่านั้น ข้อค้นพบจากงานวิจัยพบว่าหอการค้าจังหวัด

¹ บทความชิ้นนี้เป็นบทความวิจัยจากโครงการวิจัย “เศรษฐกิจเชียงรายยุคใหม่หลังกลายเป็นเมืองชายแดน: ศึกษาผ่านความเปลี่ยนแปลงของหอการค้าและกลุ่มธุรกิจสมัยใหม่”

² สำนักวิชานวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 57100 อีเมล: pathompong.man@mfu.ac.th

เชียงรายไม่ได้เป็นสถาบันที่ค้ำจุนกับรัฐบาลแต่เป็นสถาบันที่คอยสนับสนุนและนำเสนอ
แนวทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะด้านชายแดน

คำสำคัญ หอการค้า, เชียงราย, ชายแดนและประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ

Chiang Rai's Border Economy and the Greater Mekong Sub-region: A Historical Perspective through the Chiang Rai Chamber of Commerce

Pathompong Manohan³

Received: 28 August 2024

Revised: 22 November 2024

Accepted: 28 November 2024

Abstract

This research article aims to highlight the economic changes in a border province like Chiang Rai, focusing on the transformations within the Chiang Rai Chamber of Commerce. The Chamber has played a key role in driving trade and investment policies in the border region within the context of shifts in the Greater Mekong Sub-region. Studies on this topic ceased in the 1980s. The research aims to investigate changes within the Chiang Rai Chamber of Commerce under the evolving context of the Greater Mekong Sub-region. It employs a historical analysis approach, primarily using primary documents from the Chamber of Commerce. The research findings can be divided into three periods: First Period - From the post-Cold War era to 1997, highlighting the role of the Chiang Rai Chamber of Commerce. Second Period - Post-1997 economic crisis until 2007. Third Period - The Chiang Rai Chamber of Commerce's "Targeted Development" drive from 2008 to 2018. These periods describe the economic transformation of Chiang Rai from the 1980s when the province shifted from a predominantly agricultural economy to one where commerce and tourism became key economic sectors. This economic shift led to changes in the leadership within the Chamber of Commerce, particularly the professions of its chairpersons. Since the post-Cold War era in the 1980s, Chiang Rai evolved into a border town, leading to a "targeted" development focus on border areas. The development strategy particularly emphasized linking Chiang Rai's economy in trade, investment, tourism, and logistics within the North-South Economic Corridor framework under the Greater Mekong Sub-region cooperation. However, the Chamber's role started to diminish after 2014, following the coup d'état, which caused the targeted development strategy to no longer align with border

³ School of Social Innovation Research Center, Mae Fah Luang University, Chiang Rai 57100.
E-mail: pathompong.man@mfu.ac.th

economic development approaches. It was observed that the publications from the Chiang Rai Chamber of Commerce significantly reduced their economic analysis, limiting them to providing only statistical data about Chiang Rai's economy. The research findings suggest that the Chiang Rai Chamber of Commerce has not acted as an institution countering the government but rather as one that supports and proposes economic development strategies, particularly in the border region.

Keywords Chamber of commerce, Chiang Rai, Border and Economic History

1. บทนำ

ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงและการประมาณการณ์ความเป็นจริงจากหลักฐานที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย เพื่อทำความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงยุคสมัยที่ขาดหายไปหรือตีความใหม่เพื่อให้ได้คำอธิบายชุดใหม่ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2527, น. 60-75) เช่นเดียวกับการทำความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของจังหวัดเชียงรายในยุคใกล้หรือช่วงเวลาทศวรรษ 2530-2560 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญอันสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงของบริษัทโลก หลังยุคสงครามเย็นที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจการเมืองในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ในมุนนี้จังหวัดเชียงรายน้อมเป็นตัวแทนในการทำความเข้าใจเชิงพื้นที่ของประเด็นดังกล่าวได้ เพราะเป็นจังหวัดที่มีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน 2 ประเทศ คือ สปป.ลาว และเมียนมา นอกจากนี้ อาณาบริเวณทางเศรษฐกิจยังเชื่อมโยงกับประเทศจีนตอนใต้ ภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจหลายชุด เช่น สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจต่อมายกระดับเป็นความร่วมมืออนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (Greater Mekong Sub-region: GMS) และข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA)

สินค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวคือผลที่ตามมาหลังจากการกลายเป็นเมืองชายแดน หลังยุคสงครามเย็นตั้งแต่ทศวรรษ 2530 เราอาจมองเห็นผ่านตัวเลขหรือตัวชี้วัดต่างๆ แต่กระนั้นเรายังมองไม่เห็นว่าเป็นเบื้องหลังการขับเคลื่อนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่คอยผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนั้นเป็นอย่างไร จึงเป็นที่มาของบทความวิจัยชิ้นนี้ที่ต้องการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของหอการค้าผ่านเอกสารที่หอการค้าจังหวัดเชียงรายได้ทำการเผยแพร่มาตั้งแต่ทศวรรษ 2530 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีพินิจทางประวัติศาสตร์ (historical approach) ศึกษาเอกสารชั้นต้นซึ่งเป็นเอกสารเผยแพร่ของหอการค้าจังหวัดเชียงรายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2561 และข่าวการสัมภาษณ์ของอดีตประธานหอการค้าบางท่านที่มีการรวบรวมในช่วงทศวรรษ 2540 - 2550 ดังนั้น จึงมีข้อจำกัดของหลักฐานชั้นต้นบางส่วนที่ประธานหอการค้าบางท่านหล่นหายไปเนื่องจากไม่ได้เก็บข่าวการให้สัมภาษณ์สะสมไว้ เนื่องจากในช่วงทศวรรษ 2540-2550 สำนักข่าวออนไลน์ที่เสนอประเด็นท้องถิ่นยังไม่เติบโตเท่ากับทศวรรษ 2560

งานศึกษาความเคลื่อนไหวขององค์กรธุรกิจต่อการเมืองที่น่าสนใจคืองานของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2557) ที่ได้ทำการศึกษาไว้ตั้งแต่ทศวรรษ 2530 ในชื่อ *มองเศรษฐกิจการเมืองไทยผ่านการเคลื่อนไหวของสมาคมธุรกิจ* พบว่าเป็นงานศึกษาที่มีประโยชน์ทำให้เข้าใจกระบวนการเปลี่ยนผ่านจากรัฐราชการเข้าสู่รัฐชาติที่ถูกขับเคลื่อนด้วยตัวแสดงใหม่อย่างกลุ่มคนจากภาคธุรกิจ ซึ่งต่างจากงานของ Fred W. Riggs (1966) ในชื่อ *Thailand: The Modernization of a Bureaucratic Policy* ที่เสนอว่าการเมืองของประเทศไทยทั้งในด้านการเมืองและการกำหนดทิศทางของประเทศยังเป็นแบบรัฐราชการ เนื่องจากตัวแสดงที่มีบทบาททางการเมืองล้วนเป็นกลุ่มข้าราชการ

บทบาทของกลุ่มธุรกิจระดับจังหวัดโดยเฉพาะกลุ่มหอการค้าสมัยใหม่เริ่มมีบทบาททางการเมืองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 ในยุคเปรม ติณสูลานนท์ ที่ได้จัดตั้งคณะกรรมการร่วม

ภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) ตามข้อเสนอของผู้นำสมาคมธุรกิจพร้อมกันนั้นยังมีกฎหมายรองรับอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกของประเทศไทย นวัตกรรมทางการเมืองนี้กระจายตัวออกไปสู่ระดับจังหวัดโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน (อดิพันธ์ พรหมพันธ์ใจ, 2563) นอกจากโครงสร้างทางกฎหมายที่รองรับความร่วมมือดังกล่าวยังมีโครงการที่อบรมที่เปรียบเสมือนการสร้างอำนาจละมุนเพื่อให้บรรดานักธุรกิจท้องถิ่นเข้าร่วมและเห็นทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับรัฐ

หลังจากยุคเปรม ติณสูลานนท์สิ้นสุดก็เข้าสู่ยุคชาติชาย ชุณหะวัณ ที่นักธุรกิจตามต่างจังหวัดเริ่มผันตัวเป็นนักการเมืองกันมากขึ้นจนกลายเป็นฐานสนับสนุนรัฐบาลพลเอกชาติชายในสภา ทำให้บรรดากลุ่มทหารเริ่มหวนใจต่ออำนาจดังกล่าวจนนำไปสู่การทำรัฐประหารในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ในที่สุด (อดิพันธ์ พรหมพันธ์ใจ, 2563) แต่อย่างไรก็ตามการสถาปนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชนในพื้นที่ต่างจังหวัดยังคงอยู่และมีบทบาทขึ้นมาเรื่อยๆ จนสามารถ “ซีเป้า” การพัฒนามาจนถึงทศวรรษ 2560

ในกรณีของจังหวัดเชียงรายที่เป็นเมืองชายแดนสัมพันธ์นั้นสัมพันธ์อยู่กับเศรษฐกิจชายแดนและข้ามแดน ตั้งอยู่บนระเปียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ ตามนิยามของความร่วมมือกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง โดยสรุปแล้วหอการค้าจังหวัดเชียงรายมีบทบาทในการผลักดันแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนอย่างต่อเนื่องและทำงานร่วมกับภาครัฐอย่างใกล้ชิดไม่ว่าในทางการเมืองจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรในรอบ 3 ทศวรรษที่ผ่านมาชี้ให้เห็นสายสัมพันธ์ที่แนบแน่นระหว่างกลุ่มธุรกิจเอกชนกับการเมืองนำไปสู่ข้อสรุปว่ากลุ่มธุรกิจจังหวัดเชียงรายไม่ได้เป็นตัวแสดงที่คั่งจางแบบคู่ตรงข้ามกับรัฐไทยอย่างชัดเจน

2. ภูมิทัศน์เศรษฐกิจเชียงรายผ่านความเปลี่ยนแปลงของหอการค้า

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายสามารถเขียนเส้นแบ่งแห่งกาลเวลา (Periodization) ได้ออกเป็น 3 ยุคในช่วงเวลา 3 ทศวรรษ คือ ยุคแรก หอการค้าจังหวัดเชียงรายหลังยุคสงครามเย็นถึงปี พ.ศ. 2540 ยุคที่สอง หอการค้าจังหวัดเชียงรายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2540-2550 และยุคที่สาม หอการค้าจังหวัดเชียงราย และการขับเคลื่อนการพัฒนาแบบ “ซีเป้า” (2551-2561) การแบ่งยุคในช่วงเวลา 3 ทศวรรษวางอยู่บนกรอบเวลาความเปลี่ยนแปลงของการเมืองไทยเช่นในยุคแรกคือยุครัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณที่มีการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจซึ่งมีผลต่อพื้นที่ชายแดนจนถึงวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้งในปี พ.ศ. 2540 ส่วนยุคที่สองคือยุคแห่งการฟื้นฟูเศรษฐกิจคาบเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเช่นการรัฐประหารปี พ.ศ. 2549 และยุคที่มีรัฐบาลจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2550 มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวและมีการรัฐประหารอีกครั้งในปี พ.ศ. 2557 จนถึงการนำนโยบายจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษกลับมาปิดฝุ่นในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งก็เป็นนโยบายที่หอการค้าจังหวัดเชียงรายนำเสนออย่างต่อเนื่อง โดยการแบ่งยุคออกเป็น 3 ยุค จะทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรวมถึงบทบาทในการขับเคลื่อนร่วมกันระหว่างรัฐกับหอการค้า อีกทั้งความเปลี่ยนแปลงของหอการค้า

จังหวัดเชียงรายยังวางอยู่บนความเปลี่ยนแปลงของบริษัทแวดล้อมทางเศรษฐกิจในอาณาบริเวณอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงอย่างแยกกันไม่ออก

3. หอการค้าจังหวัดเชียงรายหลังยุคสงครามเย็นถึงปี พ.ศ. 2540

ช่วงเวลานี้เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของความเป็นรัฐชาติและความเป็นอื่นที่ปฏิบัติการผ่านเส้นเขตแดนอย่างชัดเจนซึ่งต่อเนื่องมาตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อมีวิชาชีพงานุเบกษาประกาศให้ชายแดนกลายเป็นพื้นที่ควบคุมโดยเฉพาะสินค้าชายแดนที่เกี่ยวข้องกับสงคราม (ปฐมพงศ์ มโนหาญ, 2559) ในแง่นี้ชายแดนได้ทำหน้าที่ของรัฐสมัยใหม่ซึ่งมีอธิปไตยเหนือแผ่นดินอย่างชัดเจน หลังจากสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาได้กลายมาเป็นมหาอำนาจโลกเสรีทั้งในด้านการทหารและระเบียบเศรษฐกิจโลกที่สกุลเงินดอลลาร์ เช่น การผูกค่าเงินดอลลาร์เข้ากับมาตรฐานทองคำผ่านกลไกเชิงสถาบันหรือเรียกว่าระบบเบรตตันวูดส์ (Bretton Woods System) นอกจากนั้น ยังประกอบไปด้วยสถาบันอย่างธนาคารโลก (International Bank for Reconstruction and Development) ที่มีหน้าที่ให้เงินกู้ยืมแก่ประเทศสมาชิกเพื่อการฟื้นฟูประเทศหลังเกิดความเสียหายจากสงคราม หลังจากเปลี่ยนมาเป็น World Bank ยังมีการปล่อยกู้เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจแก่ประเทศสมาชิกที่กำลังอยู่ในขั้นประเทศกำลังพัฒนา

สหรัฐอเมริกาเริ่มมีบทบาทต่อไทยหลังปี พ.ศ. 2492 เป็นต้นมา คือช่วงเวลาที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนสามารถควบคุมประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ได้ อีกทั้งประเทศไทยได้ยอมเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายปิดล้อมสาธารณรัฐประชาชนจีน (Containment Policy) ทำให้สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายในประเทศไทยมากขึ้นซึ่งทำให้นิยมตลาดสามารถขยายตัวสู่ชนบทด้วยทางหนึ่ง (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2548, น. 46) ดังที่ได้เกริ่นไปแล้วในบทนำว่าปี พ.ศ. 2524 ในยุครัฐบาลเปรม ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) หลังจากนั้นรัฐบาลเปรมได้ออกแบบนโยบายเพื่อส่งเสริมภาคเอกชนอย่างต่อเนื่องในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและในปี พ.ศ. 2527 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ขยายโอกาสเพื่อสนับสนุน “การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันประชาธิปไตยโดยวิถีทางเอกชนไม่พึ่งพิงรัฐบาล” ผ่านการให้ทุนจาก Center for International Private Enterprise (CIPE) ซึ่งเป็นองค์กรสมทบของหอการค้าสหรัฐฯ ก่อตั้งขึ้นโดย National Endowment for Democracy (NED) ซึ่งได้รับจัดสรรเงินประจำปีจากรัฐสภาสหรัฐอเมริกา (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2557)

นอกจากบทบาทของสหรัฐอเมริกาในช่วงปลายทศวรรษ 2520 แล้ว ก็ได้มีความเปลี่ยนแปลงของบริษัท 6 ประเทศในลุ่มแม่น้ำโขงซึ่งเป็นผลมาจากการจินตนาการถึงจุดสิ้นสุดของสงครามเย็น เช่น ประเทศจีนประกาศปฏิรูปนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นทุนนิยมเสรีในพื้นที่พิเศษปี พ.ศ. 2522 หลังจากนั้นอีก 7 ปีทั้งลาวและเวียดนามก็ประกาศตามมาภายใต้ชื่อนโยบาย “จินตนาการใหม่” (New Economic Mechanism) และ “ดอยเหม่ย” (Doi Moi) ในปี พ.ศ. 2529 และประเทศไทยในชื่อ “เปลี่ยนสนามรบเป็น

สนามการค้า” ปี พ.ศ. 2531 นอกจากนั้น พม่าก็ประกาศนโยบายเปลี่ยนจากแนวทางสังคมนิยมเป็นการมุ่งเน้นตลาด (Market-oriented Economy) ในปีเดียวกัน หลังจากนั้นได้กลายเป็นความร่วมมือที่หลีกเลียงเศรษฐกิจและยกระดับเป็นความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ Greater Mekong Sub-region (GMS) บริบทเหล่านี้ส่งผลต่อการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงของหอการค้าจังหวัดเชียงรายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (ปฐมพงศ์ มโนหาญ, 2559)

ถึงแม้ว่าหอการค้าจังหวัดเชียงรายจะจัดตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 ณ สำนักงานเศรษฐกิจการจังหวัดเชียงราย ถนนธนาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (ประกาศนายทะเบียนกลางหอการค้า เรื่อง การอนุญาตให้ตั้งหอการค้า, 2510) กระนั้นบทบาทในปลายทศวรรษ 2500 มีค่อนข้างจำกัดทำให้ต้องมีการหยุดการปฏิบัติการไปช่วงหนึ่งเนื่องจากการทำงานขององค์กรยังไม่สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายที่มีระบบเศรษฐกิจอิงอยู่กับภาคเกษตรเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อเข้าสู่ยุครัฐบาลเปรมที่มีแนวคิดนำภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศจึงได้มีการฟื้นฟูหอการค้าจังหวัดเชียงรายขึ้นมาอีกครั้งในปี พ.ศ. 2521 (วิวัฒน์ ศิริจางคพัฒนา, 2533ก)

นอกจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองแล้วยังมีความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เริ่มมีการขยายตัวธุรกิจค้าขายที่ต้องการแรงงานสมัยใหม่มากขึ้น จึงหวะดังกล่าวนี้ทำให้หอการค้าเล็งเห็นความสำคัญในการก่อตั้งโรงเรียนพาณิชย์การเชียงราย หรือโรงเรียนพาณิชย์การเชียงรายอุปถัมภ์โดยหอการค้า (วิวัฒน์ ศิริจางคพัฒนา, 2533ข) เพื่อผลิตแรงงานที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะทำงานกับภาคธุรกิจ ความเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือคุณลักษณะส่วนตัวของประธานหอการค้าในยุคก่อตั้งจนถึงปี พ.ศ. 2523 ที่เปลี่ยนจากอดีตข้าราชการ เช่น ปี พ.ศ. 2509 ประธานหอการค้าคือ ร.ต.อ.พลเชาว์ ศุภมงคล ถึงแม้ว่า ร.ต.อ.พลเชาว์จะเป็นเจ้าของธุรกิจปั๊มน้ำมันแต่การติดยศก็สะท้อนให้เห็นความเข้มแข็งของรัฐบาลราชการในช่วงเริ่มต้น แต่หลังจากปี พ.ศ. 2523 (วิวัฒน์ ศิริจางคพัฒนา, 2533ข) เป็นต้นมาประธานหอการค้าจังหวัดเชียงรายก็ไม่มียศนำหน้าชื่อที่แสดงถึงการเป็นข้าราชการอีกเลย

ความเปลี่ยนแปลงในระดับอนุภูมิภาคหลังสงครามเย็นในทศวรรษ 2530 มีผลอย่างยิ่งต่อทิศทางการทำงานของหอการค้าจังหวัดเชียงราย หลังจากที่มีการผลักดันของกลุ่มธุรกิจ ในรัฐบาลชาติชายให้มีการประกาศนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ซึ่งหอการค้าจังหวัดชายแดนอย่างหอการค้าจังหวัดเชียงรายมีส่วนสำคัญในช่วงเวลาดังกล่าว เช่น ก่อนการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 7 ปี พ.ศ. 2535-2539 ที่มีการบรรจุวาระการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเป็นหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจ คณะกรรมการหอการค้าจังหวัดเชียงรายก็ได้มีการประชุมหารือข้อมูลข่าวสารทางการค้าชายแดนระหว่างอำเภอเชียงของและเมืองห้วยทรายปี ในเดือนมกราคมปี พ.ศ. 2532 และในเดือนกันยายนก็ได้มีการจัดสัมมนาเรื่อง “จะค้าขายกับลาวได้อย่างไร” (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2533, น. 11)

นอกจากนั้น ยังมีความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของจังหวัดอีกประการ คือ ภาคเกษตรที่เปลี่ยนจากการเกษตรแบบเต็มเวลาเป็นเกษตรแบบบางเวลา (Part-Time Farming) ซึ่งก็เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นแค่ที่ประเทศไทยหรือในเชียงรายเท่านั้นแต่ยัง

เกิดขึ้นทั่วไปในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Kitahara, 2007, pp. 54-72) ประกอบกับการท่องเที่ยวเริ่มเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเชียงราย คุ้ได้จาก การย้ายสนามบินนานาชาติไปยังพื้นที่ตำบลบ้านดู่และริมกกเพื่อเพิ่มศักยภาพในการรองรับผู้โดยสารในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งในปี พ.ศ. 2535 มีรายงานผู้โดยสารผ่านท่าอากาศยาน ขาเข้า 102,505 คน ขาออก 112,804 คน มากกว่าปี พ.ศ. 2530 ซึ่งมีผู้โดยสารขาเข้า 24,588 คน ขาออก 28,785 คน (ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคเหนือ, 2536)

หอการค้าจังหวัดเชียงรายมีส่วนผลักดันร่วมกับการทำอากาศยานแห่งประเทศไทยที่จะเปิดสายการบินนานาชาติระหว่างเชียงรายและจินตอนใต้ โดยมีการพบปะเพื่อหารือระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับหอการค้าจังหวัดและหลินชูจิรองผู้ว่าราชการมณฑลยูนนานเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความเชื่อมโยงเส้นทางการบินในอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2535, น. 69)

ขนาดของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและบริการที่ขยายตัวขึ้นอย่างต่อเนื่องในต้นทศวรรษ 2530 ก็ทำให้โครงสร้างสมาชิกหอการค้าจังหวัดเชียงรายเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น ประธานหอการค้าคนแรกหลังจากที่หอการค้าก่อตั้งและยุติบทบาทไปเมื่อต้นทศวรรษ 2510 และเปิดทำการอีกครั้งในปี พ.ศ. 2523 คือเจ้าของกิจการโรงเลื่อยซึ่งสัมพันธ์กับบริบทเศรษฐกิจ เชียงรายในทศวรรษ 2520 แต่หลังจากปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมาจำนวนสมาชิกในหมวดหมู่ โรงเลื่อยปี พ.ศ. 2533 เพิ่มจาก 11 คน เป็น 16 คน ในปี พ.ศ. 2535 แต่หลังจากนั้นก็เริ่มลดลง จนถึงทศวรรษ 2540 จำนวนสมาชิกก็เหลือแค่หลักหน่วยและไม่มีเลยเมื่อเข้าสู่ทศวรรษ 2550 ต่างกับจำนวนสมาชิกในหมวดหมู่โรงแรม/หอพัก/บ้านพักที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

การกลายเป็นพื้นที่เศรษฐกิจภายใต้ความร่วมมือสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจที่จะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า ทุนและแรงงาน ทำให้หอการค้าจังหวัดเชียงรายต้องแสดงบทบาทนำ เช่น การประชุมร่วมพิจารณาการจ้างแรงงานพม่าที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยและหอการค้า ยังได้ร่วมกับศูนย์พัฒนาภาคเหนือเพื่อศึกษาสภาพการณ์แรงงานพม่าในจังหวัดเชียงราย อีกทั้งยังมีการร่วมสำรวจเส้นทางเชียงราย- เชียงรุ่ง-คุนหมิง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเส้นทางขนส่งระหว่างประเทศสมาชิกสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ยังมีการประชุมกับผู้ว่าการ แคว้นสิบสองปันนา (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2537) ด้วย

ผลงานในการขับเคลื่อนความร่วมมือสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจของหอการค้าที่ทำให้เห็นเป็นรูปธรรมส่งผลให้หอการค้าจังหวัดเชียงรายได้รับเลือกจากคณะกรรมการให้เป็นหอการค้า ดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2537 โครงการที่ประสบความสำเร็จได้อย่างโดดเด่นคือการผลักดัน โครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ เพราะไม่ใช่เพียงสามารถประสานงานกระทรวงมหาดไทย เพื่อขยายเวลาเปิด-ปิดด่านหรือจุดผ่อนปรนที่อำเภอแม่สายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการผลักดันให้ สร้างท่าเรือที่อำเภอเชียงแสน และเชียงของ (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2537, น. 11-12) ซึ่งไม่เพียงทำให้การค้าชายแดนขยายตัวเท่านั้น แต่ยังสามารถผลักดันให้เกิดความร่วมมือของ หน่วยงานราชการของประเทศเพื่อนบ้านด้วย

ก่อนถึงปี พ.ศ. 2540 เศรษฐกิจเชียงรายโดยเฉพาะด้านการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ตั้งแต่ยุคชาติชายที่มีการเพิ่มระดับความเป็นเสรีนิยมมากขึ้น เช่น การเปิดเสรีทางการเงิน

สนับสนุนให้เงินทุนไหลเข้าประเทศอย่างเสรีทำให้ทุนบางส่วนเคลื่อนย้ายไปสู่ภาค อสังหาริมทรัพย์ (อภิชาติ สถิตนิรามัย, 2556) ซึ่งพื้นที่ชายแดนอย่างอำเภอเชียงแสนและ เชียงของก็ได้รับผลกระทบนี้ด้วยเช่นกันทำให้ราคาที่ดินขยับตัวสูงขึ้น เมื่อโครงสร้างการบริหาร นโยบายทางการเงินอ่อนแอจนนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ผู้ค้าขายวัสดุ ก่อสร้างตามแนวชายแดนเชียงของได้รับผลกระทบเพราะการลดระยะเวลาชำระเครดิตลง ทำให้เกิดวิกฤตด้านสภาพคล่อง เป็นต้น (ปฐมพงศ์ มโนหาญ, 2559)

สิ่งที่ทำให้หอการค้าโดดเด่นขึ้นมาอีกครั้งหลังช่วงวิกฤตเศรษฐกิจคือการทำตาม นโยบายรัฐบาลตามข้อเสนอของ พรชัย รุจิประภา ที่ปรึกษานโยบายและแผนงานสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือการกลับไปดำเนินการสานต่อ ความสัมพันธ์กับประเทศจีนภายใต้กรอบ GMS หรืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (พรชัย รุจิประภา, 2540, น. 29) ซึ่งเป็นสิ่งที่หอการค้าจังหวัดเชียงรายทำมาอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว

4. หอการค้าจังหวัดเชียงรายหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540-2550

บทบาทของหอการค้าจังหวัดเชียงรายหลัง “ภาวะฝุนตลบ” ถือว่ายังอยู่ในสถานะ เมาหมดจนยังไม่ได้ทำอะไรเป็นชิ้นเป็นอัน นอกจากภาวะฝุนตลบของวิกฤติเศรษฐกิจแล้ว ก็ยังมีความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เปลี่ยนไปสู่รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนปี พ.ศ. 2540 ที่มีบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและที่สำคัญมากคือการแบ่งเขตเลือกตั้ง ซึ่งจะเป็นการแบ่งเขตเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว ซึ่งจากในอดีตที่ผ่านมาเขตการเลือกตั้ง มีการแบ่งเป็นเขตใหญ่มีผู้แทนราษฎรรวมกันเขตละ 3 คน ความเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ และการเมืองดังกล่าวย่อมทำให้หอการค้าจังหวัดในสถานะตัวแสดงสำคัญต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง ด้วย

ในช่วงเวลาหลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจต้มยำกุ้งปี พ.ศ. 2540 หอการค้ายังคงดำเนินการ จัดประชุมเพื่อหารือตามแผนที่เคยได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เป็นสมาชิกความร่วมมือ สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ เช่น เข้าร่วมประชุมเพื่อติดตามความก้าวหน้าการจัดตั้งมหาวิทยาลัย แม่ฟ้าหลวง ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับความหมายมุ่งให้เป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้ของ GMS เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ นอกจากนั้น ยังมีการพบปะคณะตัวแทนทางการค้าจาก ประเทศจีนที่เดินทางมาเยือนจังหวัดเชียงรายจำนวน 20 คน ตามมาด้วยในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2541 หอการค้าจังหวัดเชียงรายยังมีการจัดการเดินทางศึกษาลู่ทางการค้าการลงทุนเมือง สิบบองปันนาประเทศจีนเป็นครั้งที่ 2 (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2541, น. 57-63) กิจกรรม ของหอการค้าจังหวัดเชียงรายในช่วงหลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจที่อาจไม่ใช่การประชุมเพื่อหา แนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างตรงตัว แต่ก็ถือว่าเป็นหนึ่งในหลายๆ แนวทาง ที่จะช่วย แก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจโดยสานต่อความสัมพันธ์ในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจที่มีอยู่เดิม ซึ่งเป็น แนวทางเดียวกันกับที่หอการค้าเคยมุ่งเน้นในปี พ.ศ. 2540

การหารือเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจแบบตรงตัวก็ไม่ใช่ประเด็นไกลตัวจาก ความสนใจของหอการค้าจังหวัดเชียงราย เพราะว่ายังมีการจัดประชุมและเข้าร่วมในกิจกรรม

ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ประชานหอการค้า และรองประธานหอการค้า เข้าร่วมพบปะหารือกับเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาภาคเหนือเพื่อหารือถึงผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่มีผลต่อเศรษฐกิจและสังคม ประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งที่หอการค้าจังหวัดเชียงรายสะท้อนให้เห็นว่าได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับแผนการฟื้นฟูเศรษฐกิจด้วยภาคการบริการ คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะไม่ใช่แค่การลือตามนโยบายของรัฐบาลกลางหากแต่ยังมีการประชุมหารือเรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในจังหวัดด้วย (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2541, น. 57-63)

ภาคการท่องเที่ยวได้รับความคาดหวังว่าจะเป็นพระเอกขี่ม้าขาวเข้ามาช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจ จุดอ่อนที่ชัดเจนของจังหวัดเชียงรายอย่างหนึ่งคือเป็นจังหวัดที่ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวอดนียมอย่างเช่นทะเลเหมือนกับภาคตะวันออกและภาคใต้ ดังนั้น การริเริ่มสร้าง “ภาคเศรษฐกิจของประสบการณ์” หรือ Experience Economy (Lorentzen, Larsen, & Schröder, 2012) คือความพยายามก่อรูปประสบการณ์แปลกใหม่ให้กลายเป็นสินค้า (Experiential Product) เช่น การเยี่ยมชมชายแดน การข้ามแดนไปซื้อสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้านรวมถึงการสร้างงานศิลปะเพื่อเป็นแลนด์มาร์คจากศิลปินชื่อดัง

การจัดทำวารสารประจำปีของหอการค้าจังหวัดเชียงรายปี พ.ศ. 2541 ยังได้เชิญเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์เขียนบทความลงในวารสาร สื่อถึงความสัมพันธ์กันระหว่างภาคธุรกิจ การเมือง และศิลปิน ซึ่งมีเนื้อความประมาณว่า พื้นที่ของศิลปะไม่สามารถจะอยู่ได้อย่างลำพัง หากต้องอาศัยภาคธุรกิจ และนักการเมืองในการสนับสนุน เช่น การจัดซื้องานศิลปะโดยกลุ่มทุนการเงินอย่างธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย บริษัท กรุงเทพประกันภัยและบริษัทโตชิบา นอกจากนี้ ยังเคยมีการสนับสนุนจัดประกวดเพื่อให้เกิดช่างฝีมือขึ้นในประเทศ เป็นต้น (เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์, 2541, น. 67-68)

ทั้งรัฐบาลและหอการค้าจังหวัดเชียงรายต่างมีมุมมองต่อการพลิกฟื้นจากวิกฤติเศรษฐกิจไปในแนวทางเดียวกันคือการสนับสนุนภาคการท่องเที่ยว เนื่องจากต้นทุนของภาคเศรษฐกิจของ ประสบการณ์ไม่จำเป็นต้องลงทุนสินค้าทุนที่มีเทคโนโลยีทันสมัยราคาแพง แต่สามารถนำสิ่งที่มีและเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันมาแปรรูปพัฒนาให้กลายเป็นสินค้าและบริการเสนอต่อนักท่องเที่ยวได้ และเม็ดเงินจากการท่องเที่ยวก็จะกลับเข้าไปหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจต่อไป

หอการค้าในกระแสความเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ. 2540-2550 นั้นวางอยู่บนความต่อเนื่องของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7-8 โดยเฉพาะประเด็นการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้เป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจที่มีความเฉพาะเจาะจงหรือการริเริ่มที่จะจัดตั้ง “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” ที่มุ่งเป้ามายังจังหวัดเชียงรายเพื่อยกระดับ การค้า การลงทุน การขนส่ง และการท่องเที่ยว ซึ่งในประเด็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นประเด็นที่หอการค้าจังหวัดเชียงรายทำต่อเนื่องมาตั้งแต่ทศวรรษ 2530 แล้ว ด้วยการนำเสนอข้อมูลและข้อเสนอแนะต่อรัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์อยู่เสมอ เช่นในปี พ.ศ. 2543 ปลายรัฐบาลชวน หลีกภัย ได้อนุมัติให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายและมีการว่าจ้างบริษัทเอกชนทำการศึกษาความเป็นไปได้จนแล้วเสร็จปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลทักษิณ ชินวัตรขณะการเลือกตั้ง

และได้ปิดฝุ่นโครงการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษอีกครั้งภายใต้ชื่อใหม่ “เขตเศรษฐกิจชายแดนเชียงราย” (ปฐมพงศ์ มโนหาญ, 2559)

เนื่องจากจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่ผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นสำคัญมาตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2530 แล้วจึงทำให้งานตามแผนงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเดินตามแนวทางดังกล่าว ซึ่งผู้ว่าจะต้องทำงานอย่างใกล้ชิดร่วมกับภาคเอกชนอย่างหอการค้าจังหวัดเชียงรายรวมถึงภาคเอกชนอื่นๆ และองค์กรพัฒนาเอกชน ข้อสรุปคือผู้ว่ายังไม่มีอำนาจเต็มในการอนุมัติหรือบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรม แต่สิ่งที่เป็นผลมากที่สุดคือการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service: OSS) ที่อำเภอแม่สายและเชียงแสนในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งทำให้เกิดความรวดเร็วในการอำนวยความสะดวกด้านกิจกรรมเศรษฐกิจชายแดน (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550)

ภายใต้การทำงานของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรที่รับช่วงต่อจากยุค IMF คือการปรับโครงสร้างการบริหารระบบราชการให้สอดคล้องกับบริบทโลก เช่น การปฏิรูประบบราชการทั้งระบบ คือการยกเลิกกฎหมาย 2 ฉบับ คือ พ.ร.บ. ปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรมปี พ.ศ. 2534 และ พ.ร.บ. ระเบียบ บริหารราชการแผ่นดินปี พ.ศ. 2534 และยังมีมาตรการกฎหมายสำคัญอีก 2 ฉบับ คือ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดินปี พ.ศ. 2545 และ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวงกรมปี พ.ศ. 2545 ทำให้มีการกำหนดภารกิจหน้าที่แต่ละกระทรวง ทบวง กรมอย่างชัดเจน อันมีเจ้าภาพรับผิดชอบ (วิชัย บุญอุดมพร, 2545, น. 64) และหอการค้าจังหวัดเชียงรายก็จริงจังกับจังหวัดความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของระบบราชการดังกล่าวอย่างมาก และต้องการสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิกของหอการค้าจังหวัดเชียงรายด้วยการเชิญผู้รู้ 3 ภาคส่วน คือ ราชการการเมือง และภาคการศึกษามาเขียนบทความลงในเอกสารเผยแพร่ประจำการประชุมสามัญประจำปี พ.ศ. 2545

ผู้วิจัยเห็นว่าทั้งประเด็นการปฏิรูประบบราชการนำไปสู่การบริหารราชการแบบผู้ว่า CEO ซึ่งเป็นการรับนโยบายจากรัฐบาลกลางมาปฏิบัติประกอบกับการผลักดันประเด็นเรื่อง “เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย” หรือ “เขตเศรษฐกิจชายแดนเชียงราย” ต่างก็เป็นโครงการต่อเนื่องตั้งแต่หลังจากที่หอการค้าจังหวัดเชียงรายเป็นตัวตั้งตัวตีในการเข้าร่วมกรอบความร่วมมือ “สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ” และต่อมายกระดับเป็นความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง หากมองด้วยกรอบของความต่อเนื่องผ่านช่วงเวลา เราสามารถกล่าวได้ว่าหอการค้าจังหวัดเชียงรายกำลังทำงานเชิงรุก หลักฐานที่เห็นได้ชัดว่าหอการค้าจังหวัดเชียงรายทำงานเชิงรุกคือประเด็น “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” หรือ “เขตเศรษฐกิจชายแดน” เช่น การตั้ง “คณะกรรมการฝ่ายติดตามโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน” จำนวน 7 คน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) นายชินนทร์ ชินะรังสี 2) นายอรุณ จาโกด้า 3) นายประสารัน กตินา 4) นายสุรเดช มานะสวัสดิ์ 5) นายสมพงษ์ อยู่พงษ์ทอง 6) นายกิจชัย แต่เต็มวงศ์ และ 7) นายนवल อู่อุทัย (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2546)

การจัดตั้ง “คณะกรรมการฝ่ายติดตามโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน” จากฝั่งของหอการค้าไม่ใช่การตั้งขึ้นมาเพื่อแค่ให้มี หากเป็นการตั้งขึ้นมาเพื่อคอยกำกับ

ตรวจสอบ แนวโน้มของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะต้องสอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชนในจังหวัดเชียงรายโดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกหอการค้าจังหวัดเชียงราย อีกทั้งท่าทีของรัฐบาลโดยนายกรัฐมนตรีให้เกียรติการทำงานเชิงพื้นที่ของหอการค้าจังหวัดเชียงราย ดังที่ปรากฏในข้อความสารจากนายกรัฐมนตรี (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2546)

ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนั้นนอกจากที่หอการค้ามุ่งเน้นไปที่กรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคแล้วยังมีกรอบความร่วมมือที่มีระดับใหญ่กว่าและครอบคลุมการค้าระหว่างประเทศคือกรอบข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-จีน (Thailand – China Free Trade Agreement) ถึงแม้ว่าประเทศจีนจะยกระดับตัวเองขึ้นมาเป็นโรงงานโลกได้โดยเริ่มตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1970 แต่ก็เป็นการเริ่มต้นจากการออกแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อดึงการลงทุนโดยตรงจากบริษัทจีนโพ้นทะเลและบริษัทตะวันตกแต่ไม่ได้มีกรอบความร่วมมือทางการค้าใหญ่เลย ดังนั้น การเข้าร่วมเป็นสมาชิก WTO ของจีนจึงเป็นสถานการณ์ที่ดึงดูดประเทศสมาชิกอื่นๆ ให้มุ่งทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับจีนทั้งในรูปแบบ ทวิภาคีและพหุภาคีด้วยเหตุผลที่ว่าจีนเป็นประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ที่มีกำลังซื้อขนาดมหึมาเพราะจำนวนประชากร และรายได้มวลรวมที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น หลังจากที่จีนเข้าร่วมเป็นสมาชิก WTO ในปี ค.ศ. 2001 หรือ ปี พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นปีเดียวกันที่รัฐบาลไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งเข้ามาและพยายามจะพัฒนาเศรษฐกิจด้วยแนวคิดเศรษฐกิจเสรีนิยม ความเปลี่ยนแปลงในกรอบการค้าระหว่างประเทศในลักษณะนี้จึงเป็นเรื่องที่หอการค้าจังหวัดเชียงรายให้ความสนใจ เพราะว่าตลอดระยะเวลาที่ทศวรรษ หอการค้าพยายามสร้างความสัมพันธ์ทางการค้าการลงทุนกับจีนตอนใต้เสมอมา จนถึงขั้นมีการจัดสัมมนาวิชาการเรื่อง “ผลกระทบของการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA)” เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2546 (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2546)

ปี พ.ศ. 2548 นับเป็นสมัยที่ 2 ของรัฐบาลพรรคไทยรักไทยที่ชนะการเลือกตั้ง จนกลายเป็นพรรคใหญ่พรรคเดียวในรัฐบาลยิ่งทำให้อำนาจการบริหารอยู่ในมือได้อย่างเบ็ดเสร็จจนก่อรูปความไม่พอใจให้กับฝ่ายอนุรักษ์นิยม มีการประท้วงใหญ่ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในหลายประเด็น นอกจากนั้น ก็ยังมีกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่แสดงความกังวลเกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-จีนที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกหอมกระเทียมรวมถึงราคาลำไย ความกดดันของสถานการณ์ทางการเมืองเดินทางไปสู่ภาวะตีสันจนนำไปสู่การรัฐประหารโดยสนธิ บุญยรัตกลินและยกเลิกรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 แต่งตั้งสุรยุทธ์ จุลานนท์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี แล้วร่างรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 ขึ้นมาประกาศใช้แทน

การพัฒนาของเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงก็ก้าวหน้ามากขึ้น จากที่ไม่สามารถขยายเส้นทางขนส่งทางน้ำตลอดแนวเส้นทางตั้งแต่จีนตอนใต้เมียนมาลงมายังอำเภอเชียงของได้เนื่องจากกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนได้เคลื่อนไหวคัดค้านการระเบิดแก่งซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องมาตั้งแต่วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2543 ที่รัฐบาล 4 ประเทศลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน ได้แก่ จีน พม่า ลาว และไทยร่วมกันลงนามในข้อตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ ท้าขี้เหล็กประเทศเมียนมาจนมีการระเบิดแก่งครั้งแรกเดือนเมษายน พ.ศ. 2545 (ปฐมพงศ์ มโนหาญ และกิตตินันท์ มัชฌากิจ, 2560) ทำให้ประเทศสมาชิกต้องหันมามุ่งเน้นการพัฒนา

ระบบโลจิสติกส์ทางบกที่สามารถเชื่อมต่อเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridors) ซึ่งประกอบไปด้วยสองเส้นทางคือ R3A เชื่อมอำเภอเชียงของประเทศไทย-แขวงบ่อแก้ว ส.ป.ป.ลาว และตอนใต้ของประเทศจีน และ R3B เชื่อมอำเภอแม่สายประเทศไทย-ท่าขี้เหล็ก-ประเทศเมียนมา-ตอนใต้ของประเทศจีน

ประเด็นที่น่าสนใจภายในหอการค้าจังหวัดเชียงรายในช่วงเวลา 3 ปี คือการมีประธานหอการค้าคนเดียวดำรงตำแหน่งอย่างต่อเนื่องถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลที่มีที่มาจากการเลือกตั้งมาเป็นการรัฐประหาร สะท้อนให้เห็นว่าการขับเคลื่อนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของหอการค้าค่อนข้างมีความมั่นคง อย่างไรก็ตาม กลับมีการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ในแต่ละปี เช่น ในปี พ.ศ. 2547 มีคณะกรรมการติดตามเขตเศรษฐกิจชายแดนและคณะกรรมการฝ่ายโลจิสติกส์ แต่ในปี พ.ศ. 2548 คณะกรรมการติดตามเขตเศรษฐกิจชายแดนกลับหายไป ซึ่งก็อาจเป็นเพราะว่าทั้งกลไกการบริหารราชการไม่เอื้อให้เกิดการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดน ความไม่ชัดเจนถึงผลกระทบต่อท้องถิ่นหลังจากมีเขตเศรษฐกิจชายแดน โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอเชียงแสนที่จะถูกกำหนดให้มีนิคมอุตสาหกรรมแต่ติดประเด็นเรื่องลักษณะผังเมืองรวมถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่กังวลต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของชุมชน ซึ่งการหายไปของประเด็นเศรษฐกิจชายแดนก็สะท้อนออกมาผ่านกิจกรรมตลอดทั้งปี พ.ศ. 2548 พบว่าไม่มีกิจกรรมใดเลยที่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจชายแดน (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2548)

อย่างไรก็ตาม ในช่วงตลอดทศวรรษ 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยเฝ้าหามัดจากพิษวิกฤติเศรษฐกิจ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมเป็นเรื่องที่จำเป็นเร่งด่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนด้านโลจิสติกส์ ซึ่งประเทศไทยยังคงมีต้นทุนสูงหากเทียบกับประเทศพัฒนาแล้วอย่างประเทศญี่ปุ่นที่มีต้นทุนด้านโลจิสติกส์อยู่ที่ร้อยละ 11 ของการผลิต สหรัฐอเมริกาอยู่ที่ร้อยละ 10 และกลุ่มสหภาพยุโรปอยู่ที่ร้อยละ 7 ด้วยสภาพการณ์นี้จึงทำให้หอการค้าเล็งเห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเป็นเรื่องจำเป็นเพราะจะทำให้เกิดการยกระดับขีดความสามารถด้านการแข่งขันของจังหวัดเชียงรายเพิ่มสูงขึ้น

หอการค้าจังหวัดเชียงรายได้จัดทำโครงการเพื่อให้เป็น Flagship Project โดยใช้ชื่อว่า “โครงการเบิกฟ้าล้านนา Logistic” และเสนอบรรจุเข้าไปยังแผนของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) ตั้งงบประมาณไว้ที่ 47 ล้านบาท ทั้งนี้ งบประมาณจำนวนดังกล่าวมีแผนที่จะจัดประชุมและจัดนิทรรศการ แผนการจัดประชุมที่สำคัญส่วนหนึ่งคือการเน้นไปที่การจัดประชุมร่วมกับจีน ซึ่งจะใช้งบประมาณเงินประมาณ 2 ล้านบาท ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่าหอการค้าได้ตระหนักแล้วว่าเงินได้มีการ รุกคืบหรือลงทุนด้านโลจิสติกส์ในโครงข่ายคมนาคมอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงแล้ว เช่น กลุ่มทุนจีนลงทุนกิจการศูนย์กระจายสินค้า Inland Container Yard Depot (ICD) ที่เมืองบ่อหาน-บ่อเต็น ชายแดนยูนนาน-สปป.ลาว ไกลจากอำเภอเชียงของประมาณ 250 กิโลเมตร มูลค่ารวมกว่า 2,500 ล้านบาท (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2548)

ถึงแม้มีการรัฐประหารปี พ.ศ. 2549 โดยมีสุรยุทธ์ จุลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี แต่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งนี้มีแนวคิดด้านการพัฒนาเศรษฐกิจไม่ต่างจาก 4-5 ปีที่ผ่านมามากนัก เพราะเชียงรายยังคงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง นอกจากประเด็นทางการเมืองข้างต้นแล้ว กล่าวได้ว่าในปี พ.ศ. 2549 คือปีที่หอการค้าจังหวัดเชียงรายเน้นนำเสนอและผลักดันประเด็นโลจิสติกส์เป็นสำคัญซึ่งก็มากกว่าปี พ.ศ. 2548 แต่ถึงแม้จะมุ่งเน้นด้านโลจิสติกส์แต่ต้องรู้ความรู้อื่นๆ เกี่ยวกับระบบโลจิสติกส์ กลับผูกพันอยู่กับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวในจังหวัดเชียงรายยังไม่มีสถานศึกษาที่เปิดสาขาโลจิสติกส์อย่างเป็นทางการ

ความเอาใจจริงเอาใจเกี่ยวกับประเด็นโลจิสติกส์ของหอการค้าก็แสดงออกมาผ่าน บทความประกอบในหนังสือการประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ. 2549 เช่นการจัดทำภาพปก แสดงข้อความโลจิสติกส์ กับตลาดเงินตลาดทุน และยังมีบทความ “โลจิสติกส์อาเซียน+3 ยุทธศาสตร์ดีตลาดเงินตลาดทุนไม่พร้อม” โดยมีประยูร โตสงวน คณบดีสำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และ “บทความความหอการค้าจังหวัดเชียงรายสานฝัน... เชียงราย: ฮับโลจิสติกส์ GMS” (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2549) การที่หอการค้าจังหวัดเชียงราย เชิญคณบดีสำนักวิชาการจัดการเขียนบทความนั้นก็เป็นการสื่อสารสัญญาณถึงความร่วมมือกัน ในอนาคตอันใกล้ที่จะมีการเปิดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาเกี่ยวกับสาขาวิชา โลจิสติกส์ ซึ่งความเป็นจริงก็เป็นไปตามแนวทางดังกล่าว เพราะในปี พ.ศ. 2550 ได้มีการเปิด หลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชนขึ้น ที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และปี พ.ศ. 2555 ก็ได้เปิดหลักสูตรปริญญาตรีอันเป็นภาพสะท้อน ของยุคสมัยที่อนุภูมิภาคและโลกกำลังตื่นตัวเรื่องการพัฒนาโลจิสติกส์

ความต่อเนื่องจากประเด็นโลจิสติกส์ในอนุภูมิภาคยังคงมีประเด็นการประชิตชายแดน บนเส้นทาง R3A ของทุนจีนที่ขับเคลื่อนเข้ามาใน สปป.ลาว ดังที่ได้อธิบายไปข้างแล้วในตอนต้น อีกทั้งหอการค้าจังหวัดเชียงรายยังได้เผยถึงสาเหตุของการหยุดชะงักของโครงการนิคม อุตสาหกรรมอำเภอเชียงแสนและเชียงของว่ามาจากอำนาจการเจรจา ระหว่างไทย-จีน ซึ่งฝั่งไทยมีความไม่ชัดเจนในอำนาจหน้าที่เพราะไม่รู้ว่าการเจรจาดังกล่าวควรส่งข้อมูลที่เป็น ให้แก่หน่วยงานใด ทำให้การดำเนินกิจกรรมในการติดต่อกับจีนตอนใต้กลายเป็นเรื่องของ เอกชนกับเอกชน หรือ หอการค้าจังหวัดเชียงรายกับหอการค้ามณฑลยูนนาน

การพบปะกันระหว่างหอการค้าจังหวัดเชียงรายกับหอการค้ามณฑลยูนนาน ทำให้ ทราบถึงความ เคลื่อนไหวของทุนจีนใน สปป.ลาว ขณะที่หน่วยงานของรัฐอื่นๆ ยังไม่ตื่นตัว เช่นการลงทุนของ 9 บริษัทจีนลงทุนใน สปป.ลาว ซึ่งได้ตั้งกลุ่มร่วมทุนเข้าเช่าที่ดินเขตพื้นที่ หมู่บ้านก๊วาน เมืองตันฝิ่ง แขวงบ่อแก้วตรงข้ามกับสามเหลี่ยมทองคำอำเภอเชียงแสนกว่า 62,500 ไร่ หลังเกาะดอนขาว ระยะเวลาทำสัญญาเช่ากับรัฐบาล สปป.ลาว 70 ปี (หอการค้า จังหวัดเชียงราย, 2549)

หอการค้าจังหวัดเชียงรายมีความพยายามจะทำงานเชิงรุกอยู่เสมอโดยเฉพาะการ ใช้ความสัมพันธ์ที่มีอยู่กับภาคเอกชนของจีนรุกคืบเข้าไปตีตลาดจีนตอนใต้ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้

เป็นรายละเอียดปลีกย่อยที่ภาครัฐไม่สามารถจะทำได้ถึงแม้จะมีกรอบความร่วมมือใหญ่ เช่น FTA และ GMS ก็ตาม

ปี พ.ศ. 2549 พัฒนา สิทธิสมบัติประธานหอการค้าจังหวัดเดินทางไป “ฉู่ฉึ่ง” ตั้งอยู่บริเวณปากตะวันตกของมณฑลยูนนานห่างจากนครคุนหมิงประมาณ 160 กิโลเมตร ผลของการหารือแนวทางการเปิดตลาดใหม่ของหอการค้าจังหวัดเชียงรายคือการได้สิทธิพิเศษสินค้าจากจังหวัดเชียงรายเข้าไปจัดแสดงในศูนย์แสดงสินค้าฉู่ฉึ่งแบบไม่มีค่าใช้จ่าย นอกจากนั้นแล้วยังได้สิทธิพิเศษจากนายเกา หมิงเจียน ผู้จัดการบริษัทจินหม่าหยวน ซึ่งเป็นเอกชนที่ได้สิทธิเข้าศูนย์แสดงสินค้านครคุนหมิงให้เอกชนจากจังหวัดเชียงรายนำสินค้ามาจัดแสดงที่นครคุนหมิงอย่างไม่มีค่าใช้จ่ายเช่นกัน (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2549)

เมื่อสถานการณ์การรุกคืบของจีนเข้าประชิดชายแดนมากขึ้นทั้งในแง่เงินลงทุน สินค้า และเงินภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจรอบใหญ่อย่าง FTA ไทย-จีน ทำให้หอการค้าต้องขยายสาขาการทำงานในรูปแบบสำนักงานไปยังอำเภอชายแดนทั้ง 3 อำเภอ คือ แม่สาย เชียงแสน และเชียงของ ประกอบกับทั้ง 3 อำเภอ มีผู้ประกอบการในนามนิติบุคคลเป็นสมาชิกอยู่จำนวนหนึ่ง โดยอำเภอแม่สายมีจำนวนสมาชิกมากที่สุดคือ 48 ราย เชียงแสน 30 ราย และอำเภอเชียงของ 15 ราย

หอการค้าจังหวัดเริ่มมีการแต่งตั้งสมาชิกที่อยู่ในพื้นที่อำเภอชายแดนทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจชายแดน เช่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 สงวน ซ้อนกลิ่นสกุลได้เป็นคณะกรรมการด้านการพัฒนาโลจิสติกส์ เนื่องด้วยสงวนเป็นผู้ประกอบการจากอำเภอเชียงของ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เส้นทาง R3A พาดผ่านและในปี พ.ศ. 2550 เกศสุดา สังขกรได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรองเลขาธิการฝ่ายการค้าชายแดน ขณะที่เกศสุดาประกอบกิจการ หจก.เชียงแสนชิปปิงเซอร์วิสมีที่ตั้งอยู่ที่อำเภอเชียงแสนอันเกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนโดยตรง (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2550)

จุดเน้นของหอการค้าจังหวัดเชียงรายในปี พ.ศ. 2550 คือ การวางยุทธศาสตร์รับมือการรุกคืบเข้ามายังอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ว่าภาคเอกชนจะรับมืออย่างไรโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคโลจิสติกส์ หอการค้าจังหวัดเชียงรายได้ประเมินสถานการณ์แล้วว่าเสียเปรียบทุกขุมกำลัง จึงทำให้ต้องเสนอกลยุทธ์โดยพัฒนา สิทธิสมบัติประธานหอการค้าว่า “สู้ไม่ได้ก็ต้องเอาเป็นเพื่อน กลยุทธ์รับมือทุนจีน” (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2550)

5. หอการค้าจังหวัดเชียงราย และ การขับเคลื่อนการพัฒนาแบบ “ชี้เป้า” (2551-2561)

ความเปลี่ยนแปลงของหอการค้าในปี พ.ศ. 2552 คือการหมดวาระลงของพัฒนา สิทธิสมบัติที่เป็น ประธานกรรมการหอการค้าจังหวัดเชียงรายต่อเนื่องมา 4 ปี (พ.ศ. 2548-2551) และในปีที่หมดวาระพัฒนายังได้รับเลือกให้เป็นประธาน คสศ. หรือ โครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ โดยมีวิรุณ คำภีโลขึ้นมาเป็นประธานหอการค้าแทนในปีดังกล่าว การที่พัฒนา สิทธิสมบัติได้เป็นประธาน คสศ. อีกด้านหนึ่งคือการยกระดับบทบาทของหอการค้าจังหวัดเชียงรายเป็นผู้นำด้านการพัฒนาพื้นที่ชายแดนในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงร่วมกับหอการค้า

10 จังหวัดภาคเหนือ การ “ชี้เป้า” หรือการแนะนำเรื่องที่โดดเด่นในปี พ.ศ. 2552 คือ การแนะนำให้รัฐบาลอภิสิทธิ์พัฒนาระบบโลจิสติกส์ โดยอ้างอิงมติของ คสช. เรื่องเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ภาคเหนือและได้ทำหนังสือไปถึงเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติหรือสภาพัฒน์เพื่อให้มีการผลักดันการจัดหาที่ดินบริเวณเชิงสะพานข้าม แม่น้ำโขงแห่งที่ 4 เชื่อมกับถนน R3A ผัง สปป.ลาว ที่อำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการนำที่ดินดังกล่าวมาใช้เป็นศูนย์บริการด้านโลจิสติกส์อันจะเอื้ออำนวย ความสะดวกในการขนส่งระหว่างไทย-สปป.ลาว-จีนตอนใต้ และสภาพัฒน์ได้เห็นชอบ ในหลักการโดยมอบหมายให้ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เข้าไปทำการศึกษาวิจัยให้แล้วเสร็จ ภายในเดือนกันยายนปีพ.ศ. 2553 (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2552)

นอกจากนั้น ทาง คสช. หอการค้า 10 จังหวัดภาคเหนือมีมติให้จัดทำหนังสือ ขอรื้อถอนผ่านทางนายอลงกรณ์ พลบุตรรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็น ผู้รับผิดชอบในการดูแลด้านโลจิสติกส์ของรัฐบาล เพื่อให้พิจารณาและส่งไปยังนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีทำการพิจารณาในเรื่องขอให้มีการเปิดจุดผ่านแดนใหม่ในภาคเหนือ ที่ตำบลบ้านห้วยฝุ่ง อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้านกัวผาวอก จังหวัดเชียงใหม่ การเสนอให้รัฐบาลเจรจาระหว่างประเทศเพื่อให้เกิดการเปิดด่านต้าลี่บนเส้นทาง R3B ซึ่งเชื่อม ไทย-เมียนมา-จีนตอนใต้ ซึ่งด่านดังกล่าวนี้คือพรมแดนเชื่อมระหว่างเมียนมาและ จีนตอนใต้แต่ถูกปิดใช้งานมานานหลายปีนอกจากประเด็นชายแดนแล้วยังให้มีการพัฒนาระบบ รถไฟรางคู่จากอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ สู่อำเภอเชียงราย (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2552, น. 27) เป็นต้น

การเคลื่อนไหวของหอการค้าจังหวัดเชียงรายตั้งแต่กลางทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา ที่จะสร้างกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง รวมถึง การเชื่อมโยงโครงข่ายด้านโลจิสติกส์ระหว่างกันเริ่มเห็นผลมากขึ้นโดยรัฐบาลได้รับหน้าที่นำ “การชี้เป้า” ไปพัฒนาต่อคือการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงของโครงข่าย ด้านโลจิสติกส์ได้อย่างแท้จริง เช่นโครงการสะพานข้ามแม่น้ำโขงเชียงของ-ห้วยทราย โดย รัฐบาลภายใต้การดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมที่มีกรมทางหลวงเป็นเจ้าภาพ เปิดให้มีการยื่นขอประมูลก่อสร้างสะพานดังกล่าว ซึ่งกลุ่มทุนที่ได้รับคัดเลือกจากการประมูล คือกลุ่มซีอาร์ 5 เคที จอยท์เวนเจอร์ ประกอบไปด้วยบริษัทไชน่า เรลเวย์ โน.5 เอ็นจินีเยริง กรุ๊ป จำกัด จากประเทศจีน บริษัทกรุงธนเอนยีเนียริ่งจำกัดจากประเทศไทย (หอการค้าจังหวัด เชียงราย, 2552, น. 30)

นอกจากโครงสร้างพื้นฐานที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วยังมีความเปลี่ยนแปลงจากประเทศจีน ที่รุกคืบมายังอิปไตยทางเศรษฐกิจของประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงไม่ว่าจะเป็นแผน ในการวางโครงสร้างพื้นฐานทางรถไฟที่จีนฝันเอาไว้ว่าจะใช้เวลาเพียง 5 ชั่วโมงจาก คุณหมิง-หนองคาย-กรุงเทพฯ (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2553) ปี พ.ศ. 2553 ถือได้ว่าเป็นปีที่ หอการค้าจังหวัดเชียงรายจับตามองเงินอย่างใกล้ชิดปีหนึ่ง เนื่องจากมีการลงทุนของกลุ่มทุน จีนโพ้นทะเลนามกลุ่มดอกจิวคำในชื่อโครงการ Kings Romans of Laos Asian & Tourism Development Zone ซึ่งมีการเช่าที่ดินกว่า 7,500 ไร่ จากรัฐบาล สปป.ลาวเป็นเวลา 99 ปี

(หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2553, น. 28) (ซึ่งเป็นการขยายระยะเวลาการเช่าจาก 70 ปี) นอกจากนั้น แล้วโครงการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวที่ชายแดนเชียงของก็อยู่ระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง ซึ่งสะพานดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การเชื่อมต่อระหว่าง 2-3 ประเทศที่จะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุน สินค้า และ คน ได้มากยิ่งขึ้น ประเด็นนี้หอการค้าที่เป็นกลุ่มที่สนับสนุนและชี้เป้ามาตลอด อีกทั้งทางกลุ่มนักธุรกิจในการค้าและนักธุรกิจในสภาอุตสาหกรรมจังหวัดได้เข้าร่วมประชุมที่สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานเชียงแสนได้จัดขึ้นเพื่อรับฟังความคิดเห็นเพื่อรับมือกับผลกระทบจากสะพานไทยมิตรภาพไทย-ลาวที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง ซึ่งในการประชุมระดมสมองดังกล่าวก็ได้มีความคิดเห็นจากนักธุรกิจจากภาคอุตสาหกรรมเสนอต่อที่ประชุมอย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะความกังวลเกี่ยวกับการรุกคืบเข้ามาของกลุ่มทุนจีน ประชิตชายแดน สปป.ลาว ที่กลุ่มทุนจีนลงทุนตั้งจุดเปลี่ยนหัวลากที่ชายแดน สปป.ลาว-จีนที่เมืองโม้อานและบ่อเต็น ซึ่งการลงทุนดังกล่าวสะท้อนถึงสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ในจังหวัดเชียงราย (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2550, น. 29)

การเกิดขึ้นของโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 4 ถือเป็นจุดเปลี่ยน (Turning Point) ที่สำคัญอย่างหนึ่งของภายในหอการค้า ถึงแม้ว่าหอการค้าจะมีการขยายสาขารับผิดชอบให้มีรองประธานหอการค้าประจำอำเภอชายแดน เช่น อำเภอเชียงแสน แม่สาย และเชียงของ แต่ช่วงปีพ.ศ. 2553-2554 คือช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์รองประธานหอการค้าประจำอำเภอชายแดนมีบทบาทในการให้ความเห็นสู่สาธารณะมากขึ้น เพื่อให้ให้นักธุรกิจและภาครัฐได้รับข้อมูลที่ลึกไปกว่าการรายงานสถิติประจำปี เพราะบรรดารองประธานหอการค้าในอำเภอชายแดนก็ล้วนเป็นภาคเอกชนที่มีธุรกิจในพื้นที่ชายแดนนั้นๆ เช่น บุญธรรม ทิพย์ประสงค์ รองประธานฝ่ายการค้าชายแดนอำเภอแม่สายทำธุรกิจเ็นนามร้านเม็งรายแอนติคส์ (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2553, น. 94) เป็นธุรกิจเครื่องประดับบ้านในรูปแบบของเก่าของสวยงามเพื่อการแต่งบ้าน ซึ่งในพื้นที่ชายแดนแม่สายเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวอยู่แล้วมีธุรกิจประเภทเครื่องประดับและขายวัตถุคล้ายของเก่าเป็นจำนวนมาก ซึ่งสะท้อนลักษณะเฉพาะเศรษฐกิจพื้นที่ชายแดนแม่สายได้เป็นอย่างดี

ทางด้านอำเภอเชียงของก็มีการแต่งตั้งให้ธนีสร กระจุกพรเป็นรองประธานฝ่ายการค้าชายแดนอำเภอเชียงของ ซึ่งธนีสรเป็นสมาชิกหอการค้าในนามบริษัทนครพาทรัพย์เจริญจำกัด (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2553, น. 92) มีที่ตั้งอยู่ที่อำเภอเชียงของประกอบธุรกิจปั้มน้ำมันธนีสรยังได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของอำเภอเชียงของในฐานะพื้นที่ชายแดนที่กำลังจะมีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเชื่อมโยงไปยังจีนตอนใต้ว่าสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 4 ซึ่งจะแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2556 (ในรายงานประจำปีหอการค้าจังหวัดเชียงรายได้คาดการณ์ว่าจะแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2555) จะทำให้พื้นที่เชียงของกลายเป็นตลาดเกิดใหม่ที่มีการแข่งขันที่มากขึ้นกว่าเดิมรวมถึงโครงการศึกษานิคม อุตสาหกรรมที่เชียงของที่มีการหยุดชะงักลงกว่า 4 ปี (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2553, น. 25)

การเชื่อมต่อที่เกิดขึ้นระหว่าง 3 ชายแดน แม่สาย เชียงแสน และเชียงของ และการเชื่อมต่อทางบกกับชายแดนประเทศเพื่อนบ้านผ่านถนน R3A ได้ก่อรูปจินตนาการของ

การพัฒนาพื้นที่เชิงของในความฝันของภาคเอกชนว่าพื้นที่ดังกล่าวจะต้องกลายเป็นนิคมอุตสาหกรรมเพื่อทำให้พื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงรายได้เปรียบในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง การยืนยันเป้าหมายและความต้องการนั้นเป็นเรื่องของภาคเอกชนในพื้นที่ (หอการค้าและสภาอุตสาหกรรม) แต่ในทางปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องของรัฐบาลที่จะต้องจัดทำการศึกษาและประกาศการใช้จริง กระนั้นแล้วในพื้นที่โดยเฉพาะอำเภอเชียงของก็ยังมีพลังของกลุ่มนักพัฒนาเอกชน (NGO) คอยทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาแบบทางเลือกเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศมีความยั่งยืนไปพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจกลุ่มนักพัฒนาเอกชนร่วมกับ ชาวบ้านในพื้นที่นิยามพื้นที่ที่รัฐต้องการประกาศเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมว่าเป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านนั้นใช้ประโยชน์ต่อเนื่องในเชิงทรัพย์สินสาธารณะ (Common Property) หรือแผนพัฒนา “เชียงของหนึ่งเมืองสองแบบ” (ปฐมพงศ์ มโนหาญ, 2559)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจินตนาการของหอการค้าและกลุ่มนักพัฒนาเอกชนจะต่างกัน ในรายละเอียดการเข้าไปการพัฒนาพื้นที่ แต่ในความเป็นจริงทั้ง 2 กลุ่มไม่ได้มีความขัดแย้งทางการเมืองต่อกัน แต่กลับสามารถพูดคุย ร่วมมือ เสรจจากันถึงแนวทางการพัฒนาเพื่อให้เกิดความสมดุลมากที่สุด

ทางด้านพื้นที่ชายแดนอำเภอเชียงแสนหอการค้าได้แต่งตั้งให้เกศสุตา สังขกรสมาชิกหอการค้าในนาม หจก. เกวรีที่ดำเนินธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2553, น. 93) นัยสำคัญของการแต่งตั้งเกศสุตาให้เป็นรองประธานหอการค้าฝ่ายการค้าชายแดนนั้นสัมพันธ์กับลักษณะพื้นที่ของอำเภอเชียงแสนอย่างแยกไม่ออก เนื่องจากอำเภอเชียงแสนตั้งอยู่บนเส้นทางบกที่เชื่อมต่อกับชายแดนอำเภอเชียงของไปยังเส้นทาง R3A อีกทั้งเชียงแสนยังเป็นปลายทางของระบบขนส่งทางน้ำที่ลงมาจากจินตอนใต้ ด้วยลักษณะของพื้นที่และธุรกิจของเกศสุตาทำให้เธอกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญที่จะอธิบายรวมถึงพัฒนาไปสู่การเข้าไปการพัฒนาได้ จึงไม่แปลกที่เกศสุตาจะสนับสนุนให้ภาครัฐเร่งการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในอำเภอเชียงแสนเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

นอกจากนั้น หอการค้าจังหวัดเชียงรายยังจินตนาการถึงการปรับตัวเพื่อรับมือกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) เช่น ในบทความ “มุมมองของนักบริหารยุคใหม่ต่อโอกาสในการดำเนินธุรกิจในจังหวัดเชียงราย” โดยพิมพ์พิศา ฤกษ์อรุณรุ่ง กรรมการฝ่ายปฏิคมและกิจกรรมพิเศษมองว่าการเข้าสู่ AEC จะเป็นการเปิดตลาดที่มีการแข่งขันในสนามใหญ่ พื้นที่จังหวัดเชียงรายจะมีนักลงทุนจากต่างชาติเข้ามามากขึ้น อย่างไรก็ตาม การมีผู้เล่นมากขึ้นยังหมายถึงโอกาสในการร่วมมือกับนักธุรกิจต่างชาติด้วยเช่นกัน (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, 2553)

ในปี พ.ศ. 2557 ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคมเป็นต้นมาประเทศไทยต้องเข้าสู่สภาวะไม่เป็นประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่งหลังจากที่เคยเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2549 ซึ่งการรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 อาจไม่ได้ส่งผลดีต่อการดำเนินงานของหอการค้ามากนักเหมือนเช่นครั้งก่อน ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดในรายงานประจำปีของหอการค้าคือการลดลงของคอลัมน์วิเคราะห์สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและนโยบายของนักธุรกิจ รายงานประจำปีของหอการค้า

กลายเป็นแค่เอกสารเผยแพร่สถิติเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายที่ได้ข้อมูลมาจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ไม่ได้สะท้อนแนวคิดและการผลักดันเหมือนที่เคยเกิดขึ้นก่อนปี พ.ศ. 2557 ที่เป็นเช่นนั้นเป็นเพราะว่าหลังปี พ.ศ. 2557 ข้อมูลข่าวสารทางธุรกิจสามารถแปรรูปไปอยู่ในรูปแบบดิจิทัลที่ใครก็สามารถเข้าถึงได้ทำให้รายงานประจำปีไม่มีความจำเป็นจะต้องทุ่มเททรัพยากรเพื่อจัดทำอีกต่อไป

บทบาทการเป็นสถาบันเพื่อนำเสนอข้อมูล จัดประชุม และขับเคลื่อนการพัฒนาแบบ “ชี้เป้า” มีความเข้มข้นเป็นอย่างมากคือช่วงปลายทศวรรษ 2530 โดยเฉพาะประเด็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่สามารถผลักดันได้ถึง 2 รัฐบาล และช่วงปลายทศวรรษ 2540-ต้นทศวรรษ 2550 ในประเด็นการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 4 แต่ในยุคของรัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชากลับต่างออกไป คือเป็นยุคที่หอการค้าเชียงรายมีความกังวลใจพอสมควร เพราะเกรงว่าอุตสาหกรรมเป้าหมายของรัฐบาลอาจไม่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น เป็นต้น ยกตัวอย่างความกังวลของพัฒนา สิทธิสมบัติ อดีตประธานหอการค้าจังหวัดเชียงราย 4 ปีติด และประธานคณะกรรมการเพื่อโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจหอการค้า 10 จังหวัดภาคเหนือ (คสศ.) เห็นว่าโครงการจัดตั้ง “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” อาจจะเป็นการสูญเสียโอกาสในการกำหนดสิทธิประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยเฉพาะพื้นที่อำเภอแม่สาย เขตเศรษฐกิจพิเศษอยู่ที่การให้สิทธิพิเศษสำหรับนักลงทุน แต่ในบางเรื่องการให้สิทธิพิเศษไม่ตรงกับในพื้นที่ เช่น อำเภอแม่สาย ที่มีศักยภาพด้านการค้าชายแดนอยู่แล้ว เช่น การที่จะให้ระบบฟรีโซนทั้งอำเภอนั้นเป็นการยากในแง่ของผู้ประกอบการท้องถิ่นในพื้นที่ที่ดำเนินธุรกิจมานาน ความสมดุลในพื้นที่มีอยู่แล้วจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งฟรีโซนขึ้นมา การที่จะนำฟรีโซนเข้ามาใช้จะต้องทำการประกาศเขตก่อนจะส่งผลให้การค้าชายแดนจะต้องปรับตัว การดำเนินการในส่วนนี้จึงไม่ได้ถูกกำหนดในแผนของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษที่นำเสนอ (นิศานาด กังวาลวงศ์, 2557)

ความเปลี่ยนแปลงในปี พ.ศ. 2557 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญและเป็นจังหวะที่ทำให้เห็นว่าบทบาทในการชี้เป้าการพัฒนาเศรษฐกิจของหอการค้าจังหวัดเชียงรายต่างออกไปจากยุคก่อน เนื่องจากความต้องการของรัฐบาลในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษไม่ตรงกับสิ่งที่หอการค้าเสนอ เป็นการสั่นคลอนบทบาทของหอการค้าที่เคยเคียงข้างภาครัฐมาตลอด 3 ทศวรรษ

6. สรุป

การพัฒนาแบบ “ชี้เป้า” เป็นค่านิยมที่เหมาะสมที่สุดในการนิยามการทำงานของหอการค้าจังหวัดเชียงรายในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งการมีอยู่ของหอการค้าจังหวัดเชียงรายไม่ได้เป็นไปเพื่อการทำงานแทนรัฐ การรักษาระยะห่างจากการเมืองด้วยการร่วมทำงานกับทุกรัฐบาลไม่ว่ารัฐบาลนั้นๆ จะมาจากการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยหรือมีที่มาจาก การรัฐประหาร ซึ่งปรากฏการณ์ของจังหวัดเชียงรายนั้นต่างจากสถานการณ์ในช่วงเวลาที่เอนก เหล่าธรรมทัศน์ทำการศึกษาเพราะหอการค้าระดับจังหวัดไม่ได้มีอิทธิพลในการชี้ นำการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านกลไกรัฐสภา

รัฐไทยในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมาก็ยังมิกลื่นอายุของการเป็นรัฐราชการ อาจมีช่วงเวลาสั้นๆ ที่ฝ่ายการเมืองเข้ามาปฏิรูประบอบราชการให้มีการตัดสินใจร่วมกับหอการค้าจังหวัด เชียงรายคือช่วงปลายทศวรรษ 2540 แต่อย่างไรก็ตามทุกอย่างก็คล้ายตัวลงอีกครั้ง หลังปี พ.ศ. 2557

การ “ซึ่เป้า” การพัฒนาเศรษฐกิจของหอการค้าจังหวัดเชียงรายมีความต่อเนื่อง ตั้งแต่ยุคชาติชาย ชุณหะวัณโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจชายแดนที่เชื่อมโยง ครอบคลุมความร่วมมือสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ และอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ไม่ว่าจะเป็นการผลักดัน การเปิดด่านชายแดนอย่างการขยายเวลาทำการของด่าน การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่หอการค้าผลักดันมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่กลางทศวรรษ 2530-2550 หอการค้าจังหวัดค่อนข้างจะมีอิสระในการศึกษาโอกาสที่แวดล้อมในระดับอนุภูมิภาค

การปรับตัวภายในของหอการค้าเองก็เป็นการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับบริบท ที่เปลี่ยนแปลงไปเช่น การตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ เพื่อทำงานขับเคลื่อนเชิงนโยบาย จุดเปลี่ยนที่สำคัญที่ทำให้หอการค้าเริ่มไม่มั่นใจในการทำงาน “ซึ่เป้า” คือหลังการรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557 ที่มีการปิดฝุ่นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอีกครั้งโดยรัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งมีการกำหนดระยะของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ 10 แห่งทั่วประเทศเป็นสองระยะ รวมถึงความไม่ชัดเจนในการกำหนดเป้าหมายระดับพื้นที่จนสร้างความกังวลใจให้กับ กลุ่มหอการค้าว่านโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจะสอดคล้องกับความต้องการของ ลักษณะเฉพาะในพื้นที่ สะท้อนให้เห็นว่าอำนาจในการ “ซึ่เป้า” ของหอการค้าจังหวัดเชียงราย ถูกลดระดับลง

จากการศึกษาเอกสารของหอการค้าจังหวัดเชียงรายพบว่าหอการค้าจังหวัดเชียงราย มีองค์กรที่มีศักยภาพ ความรู้ และเครือข่ายในหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายราชการ ธุรกิจ และ มหาวิทยาลัย ซึ่งตัวหอการค้าจังหวัดเชียงรายถือว่าเป็นตัวแสดงที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของท้องถิ่น ถึงแม้ว่าบทบาทของหอการค้าจังหวัดเชียงรายจะลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2561 ก็ตาม แต่ภายใต้นามหอการค้าได้มีการจัดตั้งกลุ่มนักธุรกิจรุ่นใหม่จังหวัดเชียงราย (Young Entrepreneur Chamber of Commerce: YEC) เป็นองค์กรที่มีสมาชิกเป็นนักธุรกิจรุ่นใหม่ ในจังหวัดเชียงรายอายุไม่เกิน 40 ปี ซึ่งกลุ่มนี้ได้มีการจัดกิจกรรมอบรมต่างๆ ที่เป็นการพัฒนา ศักยภาพผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล ถือได้ว่าเป็นการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจสังคมที่น่าสนใจ และทำการศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2550). *การศึกษาถึงความสอดคล้องระหว่างหลักการกับผลการปฏิบัติงานของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ เล่ม 1* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์. (2541). นักธุรกิจสำคัญอย่างไรต่อศิลปวัฒนธรรมของชาติ. *วารสารหอการค้าจังหวัดเชียงราย การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2541*, 67.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคเหนือ. (2536). *รายงานประจำปี 2536*. เชียงใหม่: ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคเหนือ.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2527). ข้อคิดเกี่ยวกับวิชาประวัติศาสตร์. ใน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, และ สุชาติ สวัสดิ์ศรี (บก.). *ปรัชญาประวัติศาสตร์* (น. 60-75). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- นิตานาถ กังวาลวงศ์. (2557, 16 กันยายน). “เชียงราย ดันตั้งเขตศก. พิเศษ 3 อำเภอชายแดนพร้อมเฟส 2”. *กรุงเทพธุรกิจ*.
- ปฐมพงศ์ มโนหาญ, และกิตตินันท์ มัชฌากิจ. (2560). *ระเบิดแก่งสร้างแม่น้ำให้กลายเป็นคลองเพื่อการพาณิชย์ใครได้ใครเสีย?*. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.tumblr.com/prachatham-blog>
- ปฐมพงศ์ มโนหาญ. (2559). *นโยบายการพัฒนาของรัฐกับผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อยในพื้นที่ชายแดน: กรณีศึกษาผลของการเปิดสะพานแห่งที่ 4 ต่อธุรกิจเกสต์เฮาส์ที่เชียงใหม่* (รายงานการวิจัย). เชียงราย: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยฝ่าย ABC (สกว.) ร่วมกับ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ประกาศนายทะเบียนกลางหอการค้า เรื่อง การอนุญาตให้ตั้งหอการค้า. (2510, 18 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 89 ตอน 33, หน้า 1274.
- พรชัย รุจิประภา. (2540). ความสัมพันธ์ไทย-จีนตอนใต้ ทางรอดวิกฤติเศรษฐกิจไทย. ใน *หอการค้าเชียงราย การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2540*, หอการค้าจังหวัดเชียงราย.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2548). *ฉันทมติวอชิงตัน*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- วิชัย บุญอุดมพร. (2545). การปฏิรูประบบราชการในมุมมองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน *การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2545*, หอการค้าจังหวัดเชียงราย.
- วิวัฒน์ ศิริจางคพัฒนา. (2533ก). ย้อนหลังอดีต 10 ปี หอการค้าจังหวัดเชียงรายกับโรงเรียนพาณิชย์การเชียงราย. *วารสารหอการค้าจังหวัดเชียงราย*, 19.
- วิวัฒน์ ศิริจางคพัฒนา. (2533ข). หอการค้ามีความสำคัญ และมีหน้าที่อย่างไร. *วารสารหอการค้าจังหวัดเชียงราย*, 60-61.
- หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. (2554, 28 กรกฎาคม). พัฒนา: คีย์แมน ศสศ. กับภารกิจพัฒนาศก.ลุ่มน้ำโขง. *หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ*.

- หนังสือพิมพ์ประชาชาติ. (2551, 11-13 สิงหาคม). หอฯ เชียงรายปึงไอดีจัดตั้งหอการค้าชายแดนแม่สายรับการค้าจีเอ็มเอส. *หนังสือพิมพ์ประชาชาติ*.
- หอการค้าจังหวัดเชียงราย. (2533). *วารสารหอการค้าจังหวัดเชียงราย ที่ระลึกการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2533*. เชียงราย: หอการค้าจังหวัดเชียงราย
- หอการค้าจังหวัดเชียงราย. (2535). *วารสารหอการค้าจังหวัดเชียงราย การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2535*. เชียงราย: หอการค้าจังหวัดเชียงราย.
- หอการค้าจังหวัดเชียงราย. (2537). *วารสารหอการค้าจังหวัดเชียงราย การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2537*. เชียงราย: หอการค้าจังหวัดเชียงราย.
- หอการค้าจังหวัดเชียงราย. (2541). *วารสารหอการค้าจังหวัดเชียงราย การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2541*. เชียงราย: หอการค้าจังหวัดเชียงราย.
- หอการค้าจังหวัดเชียงราย. (2546). *วารสารหอการค้าจังหวัดเชียงราย การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2546*. เชียงราย: หอการค้าจังหวัดเชียงราย.
- หอการค้าจังหวัดเชียงราย. (2548). *วารสารหอการค้าจังหวัดเชียงราย การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2548*. เชียงราย: หอการค้าจังหวัดเชียงราย.
- หอการค้าจังหวัดเชียงราย. (2549). *วารสารหอการค้าจังหวัดเชียงราย การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2549*. เชียงราย: หอการค้าจังหวัดเชียงราย.
- หอการค้าจังหวัดเชียงราย. (2550). *รายงานประจำปี 2550*. เชียงราย: หอการค้าจังหวัดเชียงราย.
- หอการค้าจังหวัดเชียงราย. (2552). *รายงานประจำปีหอการค้าจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: หอการค้าจังหวัดเชียงราย.
- หอการค้าจังหวัดเชียงราย. (2553). *รายงานประจำปีหอการค้าจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: หอการค้าจังหวัดเชียงราย.
- อดิพันธ์ พรหมพันธ์ใจ. (2563). *เปรมาธิปไตย การเมืองไทยระบอบไฮบริด*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Illumination.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย. (2556). *รัฐไทยกับการปฏิรูปเศรษฐกิจจากกำเนิดทุนนิยมนายธนาคารถึงวิกฤตเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: ฟ้าเดียวกัน.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2557). *มองเศรษฐกิจการเมืองไทยผ่านการเคลื่อนไหวของสมาคมธุรกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.

ภาษาอังกฤษ

- Harvey, D. (2007). *A Brief History of Neoliberalism*. New York: Oxford University Press.
- Kitahara, A. (2007). Asian Rural Society and Studies in this Half Century. *Asian Rural Society*, 3, 54-72.

Lorentzen, A., Larsen, K. T., & Schrøder, L. (Eds.). (2012). *The Experience Economy and the Re-Making of Urban Spaces: Implications for City Planning*. London: Routledge.

Riggs, F. W. (1966). *Thailand: The Modernization of a Bureaucratic Polity*. Honolulu: East-West Center Press.